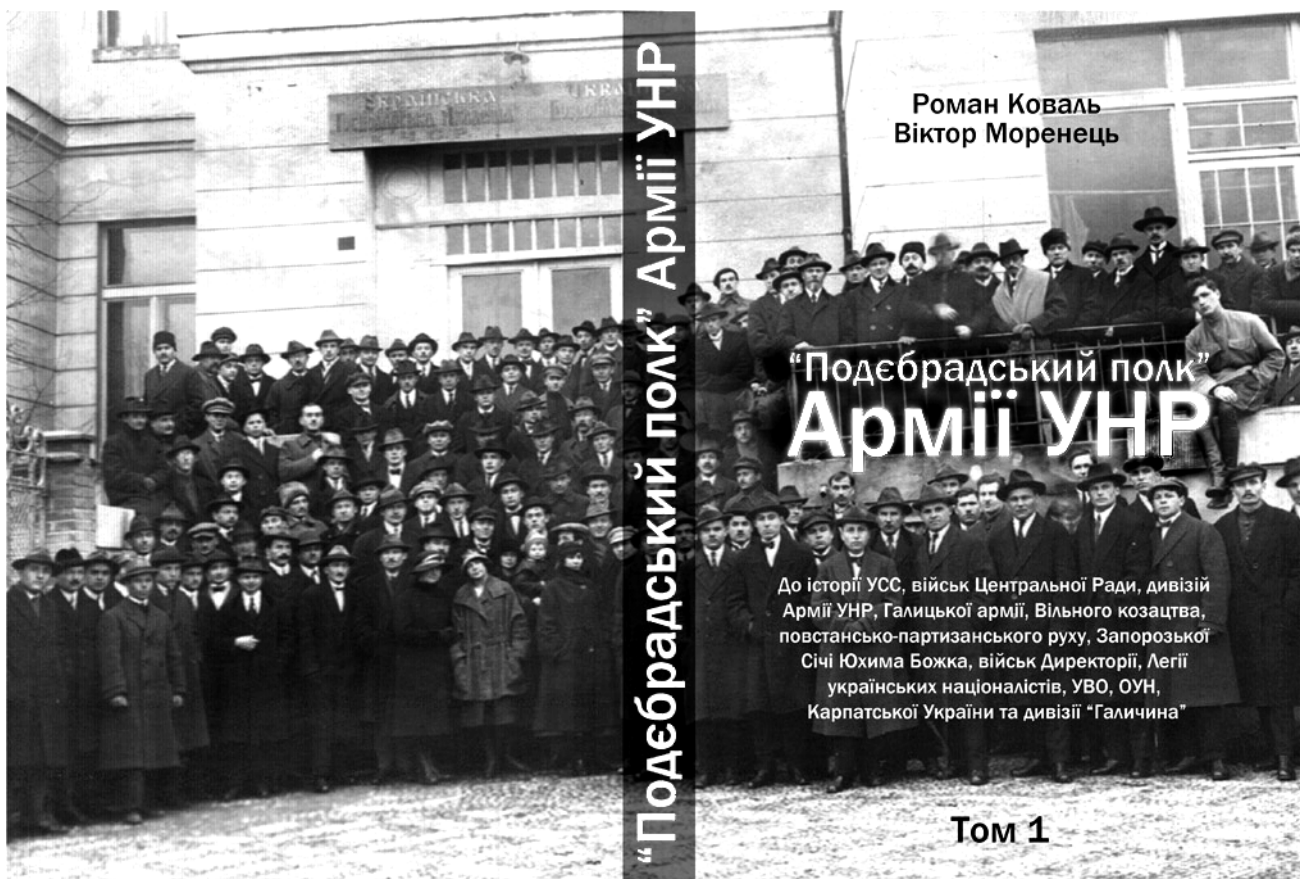

Енциклопедія Визвольної боротьби «“Подебрадський полк” Армії УНР»

20 лютого 2016 р. у світлий морозний день після Водохрещі напередодні Дня Соборності України до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) завітало багато гостей. Нагода урочиста – презентація першого тому енциклопедії Визвольної боротьби «“Подебрадський полк” Армії УНР» – нове видання Історичного клубу «Холодний Яр»*, що побачило світ нап-

* Коваль Р., Моренець В. «Подебрадський полк» Армії УНР: до історії Українських січових стрільців, Богданівського та Гордієнківського полків військ Центральної Ради, 1-ї Сірої, 1-ї Запорозької, 2-ї Волинської, 3-ї Залізної, 4-ї Київської, 5-ї Херсонської та 1-ї Кулеметної дивізій Армії УНР, Галицької армії, Вільного козацтва, повстансько-партизанського руху, Запорозької Січі Юхима Божка, Окремого чорноморського коша військ Директорії, Легії українських націоналістів, УВО, ОУН, Карпатської Січі та дивізії «Галичина». – Київ : Історичний клуб «Холодний Яр», «Український пріоритет», 2015. – Том 1. – 376 с. : іл. – (Серія «Видатні українці»).

рикінці минулого року у серії «Видатні українці». Авторами книги є відомий громадський діяч, письменник Роман Коваль і краєзнавець, історик Віктор Моренець. Підґрунтям для укладання енциклопедії став фонд Української господарської академії в Подебрадах, що зберігається у Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України.

У першому томі енциклопедії вміщено 400 біографій вояків регулярних та іррегулярних українських збройних формацій першої половини ХХ ст. – студентів і випускників Української господарської академії (УГА) в Подебрадах (Чехословаччина, 1922–1932) і тих воїнів, котрі прагнули навчатися у Подебрадській академії (на літери А – К, від Абрамовича Василя Васильовича, поручника Армії УНР, інженера до Кошмана Наума Даниловича, поручника піхоти Армії УНР, інженера). Серед них було чимало творців української культури – письменників, зокрема Євген Мала-

нюк, Леонід Мосендз, художників, композиторів, музикантів, акторів, журналістів, редакторів, кооператорів, спортсменів, державних, громадських і театральних діячів.

Випускники академії стали не тільки спеціалістами, а й «інженерами-суспільниками», тобто фахівцями-патріотами, які несли українське світло на Пряшівщину, Лемківщину, Карпатську Україну, Волинь, Галичину. Вони гідно тримали марку українського інженера у Франції, Бельгії, ЧСР, Польщі, Німеччині, Китаї, США, Канаді, Південній Америці, Австралії, скрізь, куди закинула їх доля.

З метою ширшого висвітлення вояцьких біографій та спогадів в енциклопедії подано біографії не лише студентів УГА, а й тих, кому з різних причин було відмовлено у вступі.

Біографічна енциклопедія має свої особливості. Автори крім біографій та посилань на архівні матеріали наводять світлини вояків, документи, які засвідчують їхню службу в українській армії, печатки військових формувань, автографи, подають цитати, уривки зі спогадів та життєписів героя, неформально розкривають його образ. Текст видання наповнений цікавими фактами, що передають дух епохи. Р. Коваль і В. Моренець поставили завдання відновити не лише історичну, а й родову пам'ять, тому значна увага в книзі приділена іменам батьків, братів, сестер героїв. Такий підхід розширює горизонти пізнання, дає змогу багатьом нащадкам знайти відомості про своїх родичів, встановити чи відкрити нові факти їх біографії.

У кінці більшості біографічних статей, крім посилань на архівні документи, з яких взято відомості, зазначаються інші, додаткові, джерела інформації. На жаль, їм часто бракує точності бібліографічного опису. Так, посилання на електронні ресурси містить лише електронну адресу, без бібліографічного опису, що, звичайно ж, утруднюватиме пошук документа, якщо мережева адреса зміниться.

Видання презентував один з авторів – невтомний дослідник історії Визвольної боротьби українського народу першої половини ХХ ст., неординарна особистість – **Роман Миколайович Коваль**. Філософські роздуми про український шлях і долю держави, оприлюднені у змістовних брошурах початку 90-х, згодом вивели митця на високу орбіту першовідкриття героїчних і трагічних сторінок вітчизняної історії, створення ґрунтовних документальних праць, довідкових видань.

Ґрунтовна вступна стаття Романа Ковалю подає історичні відомості про УГА, висвітлює життя у військовому таборі УНР в Подєбрадах. Дослідник цікаво, з великою теплотою оповідає про студентів та викладачів академії, неординарних особистостей, які спільними зусиллями створили на чужині «український феномен», національну школу, духовні та моральні засади якої варті дослідження та наслідування. Автор звертає увагу на багатющий і недостатньо вивчений фонд Української господарської академії в Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України. Зокрема, на «спогади «подебрадців» – січових стрільців, старшин Галицької армії та Армії Української Держави, вільних козаків, богданівців, дорошенківців, синьожупанників, сірожупанників, юнаків Спільної юнацької школи та священика цієї школи, козаків і старшин Армії УНР...» та ін. Саме цей архівний ресурс став основою для написання ним цілої низки праць з історії визвольних змагань («Багрянці жнива Української революції», «За волю і честь», «Тернистий шлях кубанця Проходи», «Так творилося Українське військо: 10 спогадів учасників Визвольної війни 1917–1920-х років»).

Своєю чергою і Віктор Моренець широко використовував біографії «подебрадців» при написанні книг «Земляки Миколи Міхновського в боротьбі за Українську державність», «Ічнянці в Армії УНР» та «Земля, полита кров'ю».

Таким чином, спільний інтерес до української історії, захопленість справою і стали тими чинниками, що об'єднали зусилля двох дослідників для створення капітального довідкового видання.

Один з випускників Подєбрадської академії, відомий поет Євген Маланюк до своєї «Книги спостережень» взяв епіграфом слова українського мислителя В'ячеслава Липинського: «Навчіть їх любити, а не ненавидіти один одного. Скажіть їм, що Україна – це не рай земний, бо раю на землі не може бути, а найкраще виконаний обов'язок супроти Бога і людей. І скажіть їм, що Україна не створиться хитрими спекуляціями, а тільки великим і організованим ідейним поривом...»

... Тільки великим хрестовим походом Духу на українське пекло тілесних пристрастей і хаосу матерії можна створити Україну».

Те, що книги Романа Ковалю і Віктора Моренця – це могутня зброя у вихованні нового покоління українців, національно свідомих, з почуттям власної гідності і високого призначення відзначила у

своєму виступі на презентації керівник Центру науково-бібліографічної інформації НБУВ **Тетяна Добко**.

Теплі слова на адресу Романа Ковалю прозвучали і у виступах завідувача відділу НБУВ, д-ра наук із соціальних комунікацій **Олени Воскобойнікової-Гузєвої**, д-ра іст. наук **Надії Стрішенець**, старшого наукового співробітника НБУВ, канд. іст. наук **Олександра Дудніка** та ін. Вказувалось, зокрема, на широкий відгук, який знайшла книга у читачів Бібліотеки. А проводячи паралелі з сучасністю, виступаючи відзначали особливу актуальність слів Р. Ковалю, що «сьогодні нам украй потрібні інженери-суспільники, інженери – громадські діячі, захисники України, її просвітителі та адвокати».

Відомий український письменник, поет, громадський діяч, видавець енциклопедії **Володимир Шовкошитний** розповів про творчу співпрацю з Романом Ковалем щодо висвітлення актуальних проблем творення сучасної вітчизняної історії. Він підкреслив, що презентована книга повертає віру в себе, у можливості українсько-

го народу зорганізуватися, щоб, поставивши національну честь і гідність над усе, створити нову незалежну державу.

Зачарували присутніх звуки бандури і рідкісні пісні у виконанні заслуженого артиста України, кобзаря **Тараса Силенка**, що були органічною частиною заходу.

Під час зустрічі Роман Коваль подарував свої нові книги Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського. Тридцять книжок видавництва «Український пріоритет» у подарунок передав до Бібліотеки і письменник Володимир Шовкошитний. Тож читачі бібліотеки матимуть змогу з ними знайомитися, читати, відкривати і наснажуватися героїчними сторінками вітчизняної історії.

Як запевнили автори, на появу другого і третього тому Енциклопедії читачам слід сподіватися вже до кінця поточного року.

Тетяна Добко,
д-р наук із соціальних комунікацій,
керівник Центру
науково-бібліографічної інформації НБУВ